*pillar* från 1948 inte handlar om en homosexuells öde utan om två "straighta" pojkar som har en kärleksaffär med olycklig utgång, beroende på den bigotta sociala omgivningen.

Jim i romanen, uppenbarligen i stor utsträckning ett självporträtt av den då 22-årige författaren, är en blond och kortklippt idrottsman som vid 17 års ålder har en tillfällig sexuell upplevelse med sin bästa vän i skolan, som till skillnad från honom själv är mycket intresserad av flickor. Jim däremot kan inte genomföra ett samlag med en kvinna, därför att han finner deras mjukhet för oattraktiv. Romanen skildrar på ett mycket illustrativt sätt Jims upplevelse av bl.a. den dåtida homosexuella subkulturen i Hollywood och New York, där han med stor tillfredsställelse lever ut sina homosexuella önskningar. Vidal hävdar emellertid både i romanen och i förordet till Katz bok att Jim inte är homosexuell eftersom han "hatar fairies". Romanen slutar också med att Jim på nytt försöker förföra sin numera gifta skolkamrat, men dödar honom i raseri när denne kallar honom "a damned queer".

Vidals vägran att kalla sig homosexuell bottnar uppenbarligen i samma förakt och skräck för den förnedrande homosexuella rollen som hos huvudpersonen i hans roman. Även Katz berättar själv i boken om hur han efter sin första positiva homosexuella upplevelse i ungdomen greps av skräck för ordet "homosexuell". Jag kan inte tolka Katz bok på annat sätt än som ett mindre lyckat försök att genom pseudovetenskaplig bortförklaring behärska sin egen skräck för rollen som homosexuell.

För den som önskar en modern vetenskaplig framställning av den heterosexuella kärlekens historia och definitioner rekommenderas den svenske civilisationsforskaren Arne Jarricks nyutkomna bok *Kärlekens makt och tårar - en evig historia* (Norstedts 1997).

*Göran Söderström*





# Homorörelsen och den politiska vänstern

Recension

**Gert Hekma, Harry Oosterhuis & James Steakley** (red)
*Gay men and the sexual history of the political left*
Harrington Park Press, Binghampton 1995

Homorörelsens förhållande till den politiska vänstern har alltid varit komplicerat. Samtidigt som socialistiska partier oftare än andra har stött kampen mot homofobi och orättfärdig lagstiftning finns det många exempel på hur vänstern har stått för en puritansk moralsyn och ibland av politiska skäl använt politiska motståndares homosexualitet som ett slagträ i debatten.

Den tidiga homosexuella rörelsen, från sekelskiftet och framåt, hade ofta sin naturliga hemvist hos vänstern. Socialdemokrater och kommunister var de partier som stödde kampen för ett avskaffande av förbudet mot homosexualitet i den tyska strafflagen och även i andra länder sade sig stå för en tolerant inställning till sexuella "avvikelser".

Den "homofila" rörelse som växte fram efter kriget var däremot i stort sett opolitisk, även om den hade politiska rötter, i de flesta fall hos den politiska vänstern (som i Sverige, Holland och USA) men i något enstaka fall hos den politiska högern (Arcadie i Frankrike). Orsaken till att dessa grupper valde att vara politiskt neutrala var utan tvivel den aggressiva homofobi som härskade i västvärlden under det kalla kriget, och det var inte förrän omvälvningarna 1968, då en ny generation vände sig mot den gamla världsordningen, som även homorörelsen radikaliserades. Efter Stonewall växte radikala och politiskt vänsterorienterade grupper fram, som Gay Liberation Front i USA, Front Homosexuel d'Action Révolutionnaire i Frankrike, Homosexuelle Aktion Westberlin (och kanske HAML och Röda Bögar i Sverige – den svenska homosexuella rörelsens historia är till stora delar oskriven). Dessa radikala grupper förkastade den gamla försiktiga taktiken och baserade sin politik på en marxistisk samhällsanalys, kompletterad med Reich och Marcuse, men fick alla svårt att få gehör för sina krav hos de politiska partier de sökte sig till.

Detta dilemma – homorörelsens anammande av en politik för radikal samhällsförändring för att befria sexualiteten, och homofobin hos många företrädare

för den politiska vänstern – är ett genomgående tema för antologin *Gay men and the sexual history of the political left*. Som framgår av titeln behandlar boken enbart manlig homosexualitet, utan att detta egentligen motiveras. Visserligen kompliceras analysen då man har att ta i beaktande både vänsterns och kvinnorörelsens förhållande till den lesbiska rörelsen, men att en sak är komplicerad är i sig inte något skäl att förbigå den med tystnad.

Med detta sagt återstår att konstatera att detta är en ytterst läsvärd volym. I en inledande essä sammanfattar de tre redaktörerna vänsterns förhållande till homorörelsen under hundra år och de fjorton bidragen behandlar olika aspekter av vänstern och homosexualiteten från sent artonhundratal till nutid. Huvudvikten ligger på empiriska undersökningar men en del av skribenterna bidrar till diskussionen kring konfliktfyllda områden.

Så till exempel behandlar *Manfred Herzer* och *Harry Oosterhuis* samma tema men med vitt skilda angreppssätt. Harry Oosterhuis tar i sin artikel "The 'Jews' of the Antifascist left" upp vänsterns svek mot homosexuella i Tyskland under Weimarrepubliken. Han hävdar att socialdemokraterna använde Röhms homosexualitet som ett argument i sin kamp mot nazismen på alla homosexuellas bekostnad. Enligt Oosterhuis bidrog även Wilhelm Reichs inflytelserika författarskap till att för lång framtid koppla ihop homosexualitet och nazism. Den nazistiska människan var enligt Reich präglad av undertryckt homosexualitet.

Manfred Herzer utmanar den bilden i sin essä "Communists, social democrats and the homosexual movement in the Weimar republic". Han pekar på att den homosexuella rörelsen stöddes nästan enbart av vänstern, särskilt av kommunistpartiet, och att fall av homofobi hörde till undantagen. Herzer hävdar att det socialdemokratiska partiet från början medvetet undvek att offentligt skriva om Röhms homosexualitet och att det var först senare när han redan var 'outad' som socialdemokraterna kommenterade saken. Han tar även upp homosexuella mäns aktiva medverkan i nazistpartiet och hävdar att det är omöjligt att se alla homosexuella som passiva offer i förintelsen, som en del gaypolitiskt korrekt historieskrivning har haft en tendens att göra.

En annan omdiskuterad fråga är hur sexualpolitiskt frigjorda de första bolsjevikregeringarna i Ryssland var. I en artikel i den numera klassiska essäsamlingen "Hidden from history" (1989) dömde Simon Karlinsky ut den västliga fördomen att de första revolutionära regimerna i Sovjetunionen var sexuellt toleranta och ville i stället måla upp tsarryssland som ett förhållandevis liberalt samhälle. Att homosexuella handlingar var tillåtna mellan 1918 och 1934 berodde enligt Karlinsky på ett rent förbiseende – en effekt av att tsartidens hela lagstiftning avskaffades efter revolutionen. Denna fråga diskuteras insiktsfullt av *Laura Engelstein*, som å ena sidan framhåller att den sexuella toleransen under tsartidens "dekadensperiod" var förbehållen ett mycket litet skikt av den intellektuella bohèmen, och å andra sidan nyanserar bilden av den tidiga sovjetregimens sexualliberalism. De ledande ryska revolutionärerna såg sexuella avvikelser som tecken på borgerlig dekadens, men ryska sexologer tilläts verka fritt och delta i





internationella konferenser. Att homosexualitet aktivt förföljdes under 1920-talet visar hon också genom att presentera två rättsfall där män och kvinnor ställdes inför rätta för homosexuella handlingar.

Ett annat bidrag som förtjänar att nämnas är den uppgörelse med Frankfurtskolan som *Randall Halle* presenterar. Denna grupp tänkare som har påverkat den europeiska vänstern oerhört efter kriget ville förena marxismen med psykoanalysen. Denna strävan ledde i sin förlängning till att man jämställde fascism och homosexualitet, vilket kom att få förödande konsekvenser för vänsterns hantering av sexuella variationer. Halle analyserar och kritiserar texter av Fromm, Horkheimer och Adorno, men han lyfter också fram en ofta bortglömd text av Herbert Marcuse som pekar på sexualitetens frigörande potential.

Många andra läsvärda och intressanta bidrag finns, men ibland ger boken ett lite ojämnt intryck. Kanske är *Patrick Pollards* artikel om Gide i Sovjetunionen av begränsat intresse, och likaså höjer sig *Fred Sommers* presentation av spionerna Blunt och Burgess inte över nivån av god hängmatteläsning. *David Thorstads* ambitiösa artikel om den amerikanska vänstern och homosexualiteten efter Stonewall innehåller en hel del intressanta fakta, men har för mycket av personlig uppgörelse över sig. Thorstad hör till de mera vältaliga organiserade pedofilerna i USA, och hans bitterhet över gayrörelsens och vänsterns aktiva utdefiniering av pedofili under 1980- och 1990-talet präglar hans artikel.

Thorstads bidrag är det enda som behandlar förhållanden utanför Europa. *Gay men and the sexual history of the political left* är i övrigt en mönstring av europeisk gayforskning, vilket kanske är en del av dess styrka. Europa tenderar att komma bort i floden av kvalificerad forskning från USA. Bland annat av detta skäl kan boken varmt rekommenderas.

*Jens Rydström*